

OD ISTOG PISCA

DNEVNIK JEDNOG ČAROBNJAKA

ALHEMIČAR

BRIDA

ANĐEO ČUVAR

PETA GORA

VERONIKA JE ODLUČILA DA UMRE

ĐAVO I GOSPOĐICA PRIM

JEDANAEST MINUTA

PRIRUČNIK ZA RATNIKA SVETLOSTI

ZAHIR

VEŠTICA IZ PORTOBELA

POBEDNIK JE SAM

ALEF

RUKOPIS OTKRIVEN U AKRI

PRELJUBA

PAULO KOELJO

Na obali reke Pjedre
sedela sam i
plakala

S portugalskog prevela
Jasmina Nešković

■ Laguna ■

Naslov originala

Paulo Coelho

NA MARGEM DO RIO PIEDRA EU SENTEI E CHOREI

Copyright © 1994 by Paulo Coelho

This edition was published by arrangements with Sant Jordi Asociados, Barcelona, Spain. All Rights Reserved.

<http://paulocoelhoblog.com/>

Translation copyright © ovog izdanja 2015, LAGUNA

*Za I. C. i S. B., čija mi je posvećenost ljubavi omogućila
da sagledam žensko lice Boga;
Za Moniku Antuneš, saputnicu od prvoga časa,
čija ljubav i entuzijazam obasjavaju svet;
Za Paula Roka, zbog radosti zajedničkih bitaka
koje smo vodili
i dostojanstva međusobnih sukobljavanja;
Za Metjua Lora, koji nije zaboravio jednu mudrost
iz Ji Ćinga:
„Opreznost je poželjna.“*

*O, Marija,
začela bez greha,
moli za nas koji se u tebe uzdamo.*

I opravdaše premudrost sva djeca njezina.

Jevanđelje po Luki, 7: 35.

Reč na početku

O bilazeći neko ostrvo jedan španski misionar naiđe na tri astečka sveštenika.

– Kako se vi obraćate Bogu? – upita ih fratar.

– Imamo samo jednu molitvu – odgovori jedan od Asteka. – Mi kažemo: „Bože, Ti si Trojica, mi smo trojica. Smiluj se na nas.“

– Lepa je – reče misionar. – Ali to nije prava molitva koju Bog može da čuje i usliši. Kazaću vam jednu mnogo bolju.

Redovnik ih nauči jednu katoličku molitvu i nastavi svoj put širenja hrišćanstva. Posle mnogo godina, kad se vraćao brodom za Španiju, trebalo je ponovo da prođe pored tog ostrva. Spazio je sa palube trojicu sveštenika na obali i mahnuo im.

U tom trenutku sva trojica mu pođoše u susret hodajući preko vode.

– Oče, oče! – povika jedan od njih približivši se brodu.

– Nauči nas ponovo onu molitvu koju Bog sluša jer nismo uspeli da je upamtimo!

– Nije važno – odgovori misionar, videvši čudo. I zamoli Boga da mu oprostí što nije ranije shvatio da On govori sve jezike.

Ova priča sasvim dobro objašnjava ono što sam nastojao da saopštim u pripovesti *Na obali reke Pjedre sedela sam i plakala*. Retko kad zapažamo da nas Neobičnost okružuje. Čuda se događaju oko nas, Božji znaci pokazuju nam put, anđeli nas preklinju da ih saslušamo – međutim, mi se oglašujemo o sve to jer smo naučili da postoje obrasci i pravila pomoću kojih se stiže do Boga. Ne shvatamo da je On tamo gde ga puštaju da uđe.

Tradicionalni verski obredi imaju neosporan značaj: oni nam omogućuju da podelimo s drugima zajedničko iskustvo bogoljublja i molitve. Ali ne smemo nikad smetnuti s uma da je duhovno iskustvo pre svega primenjeno iskustvo Ljubavi. A u Ljubavi ne postoje pravila. Možemo pokušavati da se pridržavamo priručnika, da vladamo svojim srcem, da izgradimo strategiju ponašanja – ali sve su to koještarije. Srce odlučuje, i to što ono odluči jedino i važi.

Svi smo mi to već iskusili u životu. Svi smo mi u nekom trenutku govorili kroz suze: „Patim zbog ljubavi koja ne zavređuje moju patnju.“ Patimo onda kad smatramo da pružamo više nego što primamo. Patimo zato što naša ljubav nije prepoznata. Patimo jer ne uspevamo da nametnemo svoja pravila.

Patimo uludo: jer je u ljubavi klica našeg sazrevanja. Što više volimo to smo bliži duhovnom iskustvu. Pravi prosvetljeni, oni čije je duše obasjao plamen Ljubavi, pobeđivali

su sve predrasude svoga doba. Pevali su, smejali se, molili se na sav glas, igrali i delili s drugima ono što je Sveti Pavle nazivao „svetom ludošću“. Bili su veseli jer onaj ko voli, taj je pobedio svet i ne plaši se da će išta izgubiti. Istinska ljubav jeste čin potpunog predavanja.

Knjiga *Na obali reke Pjebre sedela sam i plakala* govori o značaju tog predavanja. Iako su Pilar i njen drug izmišljeni likovi, oni su simboli mnogobrojnih sukoba koji nas prate u traganju za Drugom Stranom. Pre ili kasnije, moramo savladati svoje strahove, budući da duhovni put vodi kroz svakodnevno iskustvo ljubavi.

Monah Tomas Merton govorio je: „Duhovni život svodi se zapravo na ljubav. Čovek ne voli zato što želi da učini dobro, ili da pomogne, ili da zaštiti nekoga. Ako tako postupamo, posmatramo svog bližnjeg kao puki objekat, a sami sebe doživljavamo kao velikodušne i mudre osobe. To nema nikakve veze s ljubavlju. Voleti znači ostvariti zajedništvo s drugim i otkriti u njemu božansku iskru.“

Neka nas Pilarin plač na obali reke Pjebre povede putem tog zajedništva.

PAULO KOELJO

NA OBALI REKE PJEDRE

Sedela sam i plakala. Prema legendi, sve što padne u Smaticu te reke – lišće, insekti, ptičje perje – sve se to preobrazi u kamenje i taloži u njenom koritu. Ah, šta bih dala kad bih mogla da iščupam svoje srce iz nedara i da ga bacim u reku... Tada više ne bi postojali ni bol, ni žalost, ni uspomene.

Na obali reke Pjebre sedela sam i plakala. Na zimskom mrazu osećala sam suze na licu i one su se mešale s ledenim vodama koje su tekle preda mnom. Negde, na nekom mestu, ova reka se uliva u drugu reku, zatim u sledeću, sve dok se – daleko od mojih očiju i mog srca – sve te vode ne stoje s morem.

Neka i moje suze oteku tako, nekuda daleko, da moj voljeni nikad ne sazna da sam jednom plakala zbog njega. Neka moje suze oteku daleko, daleko jer ću tek tada zaboraviti reku Pjedu, manastir, crkvu u Pirinejima, maglu, puteve kojima smo zajedno prošli.

Zaboraviću drumove, planine i polja svojih snova – snova koji su pripadali meni, a ja ih nisam prepoznala.

Sećam se tog čarobnog trenutka, onog trenutka kad jedno „da“ ili jedno „ne“ mogu da promene čitav naš život. Čini mi se kao da se sve to dogodilo davno, a ipak, prošlo je svega nedelju dana otkako sam ponovo srela svog dragog i izgubila ga.

Na obali reke Pjedre napisala sam ovu priču. Ruke su mi bile promrzle, noge utrnule od neudobnog sedenja i svakog časa morala sam da prekidam pisanje.

– Trudi se da živiš. Sećanja su za starije ljude – govorio je.

Možda od ljubavi starimo pre vremena, i opet postajemo mladi onda kad mladost već mine. Ali kako mogu da se ne sećam onih trenutaka? Zato sam i pisala, da bih bol preobratala u žalost, a samoću u uspomene. Da bih, kad ispripišem samoj sebi celu priču, mogla da je bacim u reku Pjedru – kao što mi je savetovala žena koja me je primila. Tada bi – da se poslužim rečima jedne svetiteljke – voda mogla da ugasi ono što je vatra ispisala.

Sve ljubavne priče liče jedna na drugu.

Proveli smo zajedno detinjstvo i ranu mladost. Onda je on otišao, kao što svi mladići odlaze iz malih varoši. Rekao je da ide da upozna svet, da se njegovi snovi prostiru daleko izvan polja oko Soriije.

Nekoliko godina nisam imala vesti od njega. S vremena na vreme primila bih poneko pismo, i to je bilo sve – jer on se nikad nije vratio u šumarke i ulice našeg detinjstva.

Kad sam završila školu, preselila sam se u Saragosu – i uvidela da je bio u pravu. Sorija je bila mala varoš, a jedini poznati pesnik koji je tamo živeo rekao je da se putevi stvaraju putovanjima. Upisala sam se na fakultet i našla momka. Počela sam da se spremam za prijem u državnu službu, što mi nikako nije polazilo za rukom. Radila sam kao prodavačica, plaćala svoje studije, bila odbijena na konkursu, raskinula s mladićem.

Onda su njegova pisma počela češće da stižu, a poštanske markice iz različitih zemalja izazivale su u meni zavist. On je bio moj stariji prijatelj, koji je sve znao, obilazio svet, puštao da mu porastu krila – dok sam ja pokušavala da učvrstim svoje korene.

* * *

Jedno vreme njegova su pisma govorila o Bogu, i stizala su uvek iz istog mesta u Francuskoj. U jednom od njih izrazio je svoju želju da stupi u semenište i posveti život molitvi. Ja sam ga, u odgovoru, zamolila da pričeka još malo, da još neko vreme uživa u slobodi pre no što preuzme na sebe jednu tako ozbiljnu obavezu.

Kad sam pročitala svoje pismo, rešila sam da ga pocepam: odakle meni pravo da govorim o slobodi ili obavezama? On je vrlo dobro znao značenje tih reči, ja nisam.

Jednog dana saznala sam da drži propovedi. Iznenađila sam se jer sam smatrala da je još isuviše mlad da bi mogao išta da predaje. Međutim, pre dve nedelje poslao mi je dopisnicu kojom me izveštava da će uskoro govoriti pred jednim malim skupom u Madridu. Želeo bi da i ja tome prisustvujem.

Putovala sam četiri sata, od Saragose do Madrida, jer sam i ja njega želela da ponovo vidim. Htela sam da ga čujem. Zaželela sam da sednem s njim u neki kafić, da se podsetim vremena kad smo se igrali zajedno i mislili da je svet suviše veliki da bi se mogao obići.

Subota,
4. decembar 1993.

Predavanje je održano na mnogo zvaničnijem mestu nego što sam zamišljala i privuklo je znatno više sveta nego što sam očekivala. Nisam uspevala da dokučim zbog čega.

„Možda je postao slavan“, pomislila sam. Nije mi ništa pominjao u pismima. Poželela sam da porazgovaram s okupljenim ljudima, da saznam šta ih je dovelo ovamo, ali nisam smogla hrabrosti.

Iznenadila sam se kad sam ga videla kako ulazi. Nije više ličio na ono derište koje sam ja poznavala, ali, naravno, za jedanaest godina ljudi se izmene. Bio je lepši i oči su mu sijale.

– On nam vraća natrag ono što je bilo naše – reče žena pored mene.

Rečenica je zvučala čudno.

– Šta nam to vraća? – upitala sam.

– Ono što su nam ukrali. Religiju.

– Ništa on nama ne vraća – reče jedna mlađa žena, koja je sedela s moje desne strane. – Ne mogu oni da nam vrate nešto što nam već pripada.

– Šta vi onda tražite ovde? – upitala je srdito prva žena.

– Hoću da ga čujem. Hoću da vidim šta im je na umu. Jednom su nas već spaljivali, i može im se prohteti da to ponove.

– Njegov glas je usamljen – reče prva žena. – On čini sve što je u njegovoj moći.

Mlada žena se ironično nasmeja i okrete se napred, prekidajući razgovor.

– To je hrabar stav za jednog bogoslova – nastavi prva žena, koja je sada gledala u mene tražeći podršku.

Meni ništa nije bilo jasno, pa sam ćutala, i žena je odu-
stala od dalje priče. Devojka pored mene namignula mi je kao da sam joj saučesnik.

Ali ja sam ćutala iz drugog razloga. Reči one starije žene nisu mi izbijale iz glave.

„Bogoslov“.

Nemoguće. On bi me već obavestio o tome.

Počeo je da govori, a ja nisam uspevala da se dovoljno usredsredim na njegovo izlaganje. „Trebalo je lepše da se obučem“, mislila sam ne shvatajući razlog tolikoj zabrinutosti. On me je zapazio u publici, a ja sam pokušavala da odgonetnem njegove misli: kako li izgledam? U čemu je razlika između devojke od osamnaest i žene od dvadeset devet godina?

Glas mu je ostao isti. Međutim, reči su mu bile znatno drugačije.

*Treba se izlagati opasnostima“, govorio je. „Čudo života
„možemo istinski razumeti jedino ako dopustimo da
se dogodi nešto neočekivano.*

*Svakoga dana Gospod nam daruje – zajedno sa suncem
– jedan trenutak kada je moguće izmeniti sve ono što nas
čini nesrećnim. Svakoga dana nastojimo da obmanemo sami
sebe kako nismo prepoznali taj trenutak, kako on ne postoji,
kako je današnji dan istovetan jučerašnjem i kako će biti
jednak sutrašnjem. Ali onaj ko obrati pažnju na dan koji traje,
otkriva čarobni trenutak. On može biti sakriven u času kad
izjutra otključavamo vrata, u onoj kratkotrajnoj tišini koja
naglo nastupi posle ručka, u hiljadu i jednoj stvari, koje nam
izgledaju isto. Taj trenutak postoji – trenutak kad nas sva
snaga zvezda namah prožme i omogućiti nam da činimo čuda.*

*Sreća je ponekad blagoslov, ali je najčešće osvajanje.
Čarobni trenutak koji se javlja svakoga dana pomaže nam
da se menjamo, navodi nas da se upustimo u potragu za
svojim snovima. Patićemo, preživljavaćemo teške časove,
suočićemo se s mnogim razočaranjima – ali sve je to pro-
lazno i ne ostavlja trag. I jednog dana, u budućnosti, moći
ćemo da se osvrnemo unazad s ponosom i verom.*

Jadan je onaj ko se plaši da se izloži opasnostima. Jer on se možda nikada ne vara, nikad ne razočarava, niti pati poput onih koji slede neki svoj san. Ali kad se osvrne za sobom – a svi se mi uvek osvrćemo za sobom – začuće glas svog srca kako mu govori: 'Šta si učinio sa čudima koja je Bog posejao duž tvojih dana? Šta si učinio sa sposobnostima koje ti je tvoj Učitelj poverio? Zakopao si ih duboko u neku jamu, iz straha da ih ne izgubiš. Dakle, to je tvoje jedino nasleđe: izvesnost da si proćerdao svoj život.'

Jadan onaj ko bude slušao takve reči. Jer će tada poverovati u čuda, ali uzalud. Čarobni trenuci njegovog života otišli su u nepovrat."

Čim je završio besedu, svi se sjatiše oko njega. Čekala sam, zaokupljena brigom kakav ću utisak ostaviti posle toliko godina. Osećala sam se kao dete – nesigurna u sebe, ljubomorna što ne poznajem njegove nove prijatelje, snuždena jer je ukazivao više pažnje drugima nego meni.

Tada mi je prišao. Pocrveneo je, a onaj čovek koji je maločas saopštavao ozbiljne stvari kao da se ponovo preobratio u dečaka koji se skrivao sa mnom u Kapeli Svetog Saturija i govorio o svojim snovima da obiđe svet, dok su naši roditelji, izbezumljeni, zvali policiju u pomoć, misleći da smo se utopili u reci.

– Zdravo, Pilar – rekao je.

Poljubila sam ga u lice. Mogla sam da mu uputim nekoliko pohvalnih reči. Moglo je da mi dosadi da čekam u gomili sveta. Mogla sam da smislim neku duhovitu opasku o našem detinjstvu ili o ponosu koji osećam što ga zatičem ovako okruženog sveopštim divljenjem.

Mogla sam da objasnim kako moram smesta da odjurim i uhvatim poslednji noćni autobus za Saragosu.

Mogla sam. Nikad nećemo uspeti da dokučimo pravo značenje ove rečenice. Jer u svakom trenutku našeg života

postoje izvesne stvari koje bi mogle da se dogode, ali im jednostavno nije suđeno da se dogode. Postoje čarobni trenuci koji prolaze neopaženi, a onda, iznenada, ruka sudbine preokrene čitav naš svet.

Upravo to se tog časa desilo. Umesto svih stvari koje sam mogla da učinim, izgovorila sam reči koje su me – nedelju dana docnije – dovele pred ovu reku i navele da napišem ove redove.

– Je l' možemo da popijemo kafu? – upitala sam.

A on je, okrenuvši se prema meni, prihvatio ruku koju mu je sudbina ponudila:

– Moram neizostavno da razgovaram s tobom. Sutra imam predavanje u Bilbaou. Tu sam kolima.

– Treba da se vratim u Saragosu – odgovorila sam, ne shvatajući da je to bio poslednji izlaz.

Ali, u deliću sekunde, da li zato što sam ponovo postala dete, ili možda stoga što najbolje trenutke svog života ne ispisujemo mi, svojom rukom, izustila sam:

– Idu praznici Bezgrešnog Začeca. Mogu da ti pravim društvo do Bilbaoa i da se odande vratim.

Opaska o „bogoslovu“ bila mi je na vrh jezika.

– Hoćeš nešto da me pitaš? – rekao je, prozrevši moj izraz lica.

– Da – pokušala sam da izvrdam. – Pre predavanja jedna žena je rekla da ti zapravo vraćaš ono što joj je pripadalo.

– To nema nikakvog značaja.

– Za mene ima. Ne znam ništa o tvom životu i iznenađena sam što vidim ovde ovoliko sveta.

On se nasmejao i okrenuo prema ostalima da ne bi izgledalo da ih zapostavlja.

– Samo trenutak – rekla sam uhvativši ga za ruku. – Nisi mi odgovorio na pitanje.

– To nije ništa što bi tebe naročito zanimalo, Pilar.

– U svakom slučaju hoću da znam.

Uzdahnuo je duboko i povukao me u jedan ugao dvorane.

– Sve tri velike monoteističke religije – judaizam, hrišćanstvo, islam – sve su to muške religije. Sveštenici su muškarci. Oni vladaju dogmama i određuju zakone.

– A šta je onda ona gospođa htela da kaže?

Oklevao je na trenutak, ali je ipak odgovorio:

– Da imam drugačiji pogled na stvari. Da verujem u žensko lice Boga.

Odahnula sam s olakšanjem; žena je bila u zabludi. On nipošto ne može biti bogoslov jer bogoslovi nemaju drugačiji pogled na stvari.

– Odlično si mi to objasnio – odgovorila sam.